

Verkiezingsprogramma

Ruimte aan de samenleving

2018 - 2022

Inhoud

Onze keuzes voor de gemeente Doetinchem	3
1. Waarden en tradities	4
1.1 Eigenheid	4
1.2 Cultureel erfgoed.....	4
1.3 Veiligheid	5
1.4 Burgerschap.....	6
2. Sterke Samenleving	7
2.1 Samenlevingsgericht werken.....	7
2.2 Verenigingen en vrijwilligers	8
2.3 Bewegen voor leefbaarheid en welzijn	8
2.4 Voldoende en betaalbare woningen	9
3. Familie en gezin	10
3.1 Gezinnen.....	10
3.2 Pleegzorg.....	10
3.3 Jeugd en jongeren.....	11
3.4 Onderwijs	11
3.5 Met maatschappelijke organisaties.....	12
4. Zorg voor elkaar	13
4.1 Persoonlijke kracht en omzien naar elkaar	13
4.2 Zorginstellingen.....	15
4.3 Preventie.....	15
4.4 Werk en participatie.....	15
5. Eerlijke economie	17
5.1 Bedrijvigheid.....	18
5.2 Stad en land.....	18
5.3 Milieu en Duurzaamheid.....	19
5.4 Ruimte geven en kansen benutten	20
5.5 Bereikbaarheid en mobiliteit	20
5.6 Gezonde gemeentefinanciën en goede gemeentelijke bedrijfsvoering	21

Onze keuzes voor de gemeente Doetinchem

De gemeente Doetinchem, met de kerkdorpen Wehl, Nieuw Wehl en Gaanderen, de buurtgemeenschappen zoals Langerak, Wijnbergen, IJzevoorde en de stad Doetinchem, is prachtig om te wonen, te werken en te ontspannen.

In centrumgemeente Doetinchem is een afwisselende landelijke omgeving verbonden met een ruim winkelbestand en een plezierig uitgaansgedeelte. De economische bedrijvigheid is goed gespreid met een combinatie van agrarische, industriële en dienstverlenende bedrijven. Het niveau van de maatschappelijke voorzieningen, met onder meer het ziekenhuis en een ruim onderwijsaanbod, is hoog. Kortom, een gemeente met dynamiek en toekomst.

De typerende Achterhoekse combinatie van wonen, bedrijvigheid en natuur is opgebouwd door de samenleving zelf: door onder andere ondernemers, idealisten, verenigingen, dorps- en wijkraden en natuurverenigingen. Het CDA wil erkenning voor de inbreng, inzichten en kwaliteiten van de samenleving zelf. De samenleving is de bron van ons handelen. Daar zit de lokale kracht!

Onze CDA-raadsleden denken mee en doen mee, omdat zij midden in de samenleving staan. Als zij besluiten moeten nemen over verschillende belangen, hebben zij vaste principes: solidariteit, verantwoordelijkheid, rentmeesterschap en gerechtigheid. Deze uitgangspunten moet u terug kunnen vinden bij onze politici. Belangstelling voor alles wat gebeurt, bereid om aan te pakken, oog voor de zwakkeren en respect voor iedereen die meehelpt in de samenleving.

1. Waarden en tradities

1.1 Eigenheid

In onze gemeente zijn de inwoners en ondernemers innovatief en gericht op samenwerking. We gunnen elkaar wat, we stropen de mouwen op en d'ran. Het wonen en werken, het leven zelf ervaren de meeste inwoners als goed, maar we maken ons wel zorgen over hoe wij met elkaar omgaan. Naoberschap helpt ons om ons thuis te voelen in een onrustige wereld. Sport, muziek, kunst en cultuur geven kleur aan de samenleving en dragen bij aan saamhorigheid en identiteit. Monumentale gebouwen, culturele gebruiken en kenmerkende feesten vormen gedeelde herkenningpunten en dragen bij aan een gevoel van verbondenheid.

- Op gemeentelijk niveau is het belangrijk dat laagdrempelige voorzieningen voor het beoefenen van muziek en voor het lezen beschikbaar blijven.
- De gemeente ondersteunt activiteiten uit de samenleving die zijn gericht op onderlinge binding en ontmoeting.
- Evenementen zoals carnaval, stadsfeest en kermis moeten kunnen rekenen op een meedenkende gemeente.
- Voor het CDA is cultuureducatie in brede zin belangrijk. Via het onderwijs kan worden kennisgemaakt met de lokale cultuur en geschiedenis en worden vaardigheden aangeleerd in de omgang ermee.
- Het CDA voelt zich sterk verbonden met de lokale Joods-Christelijke culturele traditie. We houden bijvoorbeeld Koningsdag, Dodenherdenking, Bevrijdingsdag, Sint Maarten, Sinterklaas, Kerstmis en Pasen met paasvuur graag in ere.
- De gemeente gaat door met het zichtbaar maken van de historie binnen de gemeentegrenzen, zoals dat de afgelopen jaren bijvoorbeeld gebeurde bij 'het ei', de klok aan het gemeentehuis die het bombardement van maart 1945 herdenkt, de straatnamencommissie, het Pelgrimterrein in Gaanderen en Wehl 200 jaar bij Nederland.
- We willen dat overal in de Achterhoek een passend cultureel aanbod bestaat met ruimte voor regionale verschillen. In bepaalde streken in de Achterhoek is de harmonie de aanjager en in andere streken kan het een festival zijn. Nieuwe initiatieven om de Achterhoek op cultureel of sportief gebied op de kaart te zetten verdienen in de opstartfase ondersteuning. Het CDA wil hiervoor een regionaal *Achterhoekfonds* oprichten.

1.2 Cultureel erfgoed

Het behoud van cultureel erfgoed is van groot belang. Cultureel erfgoed gaat over ons gezamenlijke verleden, over samenleven en duurzaamheid. Binnen onze gemeente zijn ongeveer 2.000 mensen lid van een van de drie historische verenigingen. Het CDA hecht in het bijzonder waarde aan religieus en agrarisch erfgoed, aan dialecten en aan de feesten van gemeenschappelijkheid zoals het carnaval, de schuttersfeesten en de kermissen.

- Het CDA wil waardevolle monumenten en kerken, kunstwerken, archieven, documenten en boeken voor komende generaties bewaren en toegankelijk houden.
- Wanneer religieus en cultureel erfgoed niet langer hun oorspronkelijke functie kunnen vervullen, zoekt de gemeente bij de transformatie actief mee naar nieuwe functies waarbij de ontmoeting centraal staat. Gestimuleerd wordt dat de eigenaren aansluiting zoeken bij maatschappelijke partners.

- Iedere inwoner kan in het Nederlands of het Achterhoeks terecht bij een medewerker en/of een bestuurder van de gemeente. Spreekt de inwoner Achterhoeks dan krijgt hij antwoord in het Achterhoeks indien de medewerker of bestuurder dit beheerst en anders in het Nederlands.

1.3 Veiligheid

Veiligheid is meer dan getallen in statistieken. Het is een basisbehoefte in een sterke samenleving. Het wil zeggen dat mensen in hun buurt, op hun werk en in bijvoorbeeld hun sport positief aan de slag kunnen, zonder overlast of vernielingen. Dit geldt des te meer voor kinderen en kwetsbare ouderen. Een veilige gemeente vraagt om stevige maatregelen. Geen woorden maar daden. Op bedrijventerreinen moet gewoon gewerkt kunnen worden, feesten moeten vrolijk verlopen en hulpverleners moeten hun taken onbelemmerd kunnen uitvoeren. Wij richten ons in het bijzonder op het tegengaan van criminaliteit die een grote impact heeft op het slachtoffer, diens directe omgeving en het veiligheidsgevoel in de maatschappij, zoals woninginbraken. Maar ook op bijvoorbeeld verkeersoverlast, veilige schoolomgeving, veilige openbare ruimte en overlast van rondhangende jongeren en vandalisme.

In het geval van de coffeeshops vindt het CDA dat zo lang het gedoogbeleid niet wordt teruggedraaid er in Doetinchem maximaal 2 coffeeshops mogen zijn, liefst uit de buurt van scholen.

- Preventie, opvoeden en samenwerken is een zaak voor iedereen. De gemeente moet deelnemen in die samenwerkingen en het toezicht en de handhaving goed uitvoeren.
- De politie moet goed bereikbaar zijn en zichtbaar in de stad, de wijk en het dorp.
- Inwoners, politie en gemeente gaan met elkaar in gesprek over de veiligheid in de buurten.
De buurtcoach en de wijkagent moeten vast aanspreekpunt zijn in de wijk.
- Signaleren, verantwoordelijkheid nemen en anderen wijzen op hun gedrag horen bij volwaardig burgerschap en zijn volgens het CDA onmisbaar voor veiligheid en handhaving.
- Als er sprake is van verschillen van inzicht tussen overheid en burgers, hoeft niet direct naar juridische middelen gegrepen te worden. Bemiddeling kan voortreffelijk werken.
- Het CDA vindt het actief promoten van 'WhatsApp buurtgroepen' een gemeentelijke taak, waar bijvoorbeeld ook het leveren van straatborden bij hoort.
- Uitgangspunt voor het CDA is één coffeeshop op een geschikte plaats en zeker niet in de nabijheid van scholen. Zolang de betreffende coffeeshop(s) nog toegestaan zijn, wil het CDA toezicht van de wijkagent en registratie van klachten. Om verslaving en overlast te voorkomen wil het CDA dat de beschikbare mogelijkheden om het gedoogbeleid aan te scherpen worden benut.. Ieder kind moet zich veilig kunnen voelen in zijn eigen omgeving. Scholen en hun directe omgeving hebben hierbij prioriteit. Laat scholen, ouders en kinderen met concrete plannen komen voor hun eigen omgeving en faciliteer die plannen als gemeente.
- Het CDA bepleit het samen met de buurt aanpakken van de knelpunten die inwoners in de leefbaarheidsmonitor signaleren op het gebied van o.a. speelvoorzieningen, groenvoorzieningen en verkeersoverlast.

1.4 Burgerschap

Burgerschap is het nemen van verantwoordelijkheid voor de samenleving. Omdat een sterke lokale samenleving geen vanzelfsprekendheid meer is, willen wij extra inzet om jongeren hier actief bij te betrekken.

Het CDA kiest er voor de leefwereld van haar inwoners als vertrekpunt te nemen voor de werkzaamheden van de gemeente. Niet langer verzint en bepaalt de gemeente alles zelf. Zij is één van de spelers op het veld. Dit vraagt aandacht voor de veranderende rol van ambtenaren, raadsleden en bestuurders. Een open en ondersteunende houding van de gemeente op basis van gelijkwaardigheid moet het vertrekpunt zijn bij initiatieven uit de samenleving. We streven naar een betrokken gemeente die haar inwoners kent, waar de gemeenteraad bereikbaar is en een afspiegeling vormt van de lokale bevolking. Daar hoort een fatsoenlijk gemeentebestuur bij. Alle deelnemers aan de samenleving hebben respect voor democratische waarden en spelregels.

- Het CDA steunt de wijk- en dorpsraden van harte en zal hen faciliteren.
- Het CDA omarmt burgerinitiatieven vanuit ons vertrouwen in de samenleving. Wij vinden het belangrijk dat initiatieven die publieke voorzieningen aanbieden en/of een beroep doen op gemeenschapsgeld, representatief zijn en passen in het algemeen belang. Dit past bij de CDA-visie waarin de samenleving het eerst aan zet is en de overheid daaraan dienstbaar, met haar eigen taak en opdracht.
- Zondag is een dag voor gezin, familie, kerk en vereniging. Het CDA wil geen verdere verruiming van het huidige koopzondagbeleid.
- Iedere school is verplicht 'burgerschapslessen' aan te bieden. Het CDA vindt dat de gemeente er op moet toezien dat de lokale invulling er daadwerkelijk komt.
- Het CDA wil dat de gemeente zich inzet voor de maatschappelijke stage. Samen met scholen en instellingen zoekt de gemeente naar een zinvolle invulling van deze stage.
- Een goede beheersing van de Nederlandse taal behoort tot de belangrijkste voorwaarden voor succesvolle inburgering van nieuwkomers. Met behulp van vrijwilligers (maatjes) kunnen nieuwe Nederlanders snel hun plek vinden in de plaatselijke samenleving.

2. Sterke Samenleving

De basis van een sterke samenleving wordt gevormd door sterke buurten, wijken, dorpen en steden. Daarom ondersteunt het CDA van harte de in Doetinchem ingeslagen weg om met buurtcoaches inwoners, gezinnen, buurten en wijken te ondersteunen. Niemand staat er alleen voor.

Wij geloven in de kracht van de samenleving en willen daarom dat inwoners en verenigingen bijvoorbeeld het recht krijgen om de uitvoering van een collectieve voorziening van de overheid over te nemen. Dit kan om van alles gaan: De aanleg en het onderhoud van een park in de buurt (zoals de afgelopen jaren bijvoorbeeld gebeurde bij het GESCO-terrein in Gaanderen, 'De Tuut' in Nieuw-Wehl en natuurspeelpark Doetebol in de wijk Schöneveld), het beheer van sportvelden door de club of de zorg voor ouderen. De gemeente is vooral dienstbaar aan inwoners, bedrijven en organisaties. Een sterke samenleving laat meer ruimte voor eigen keuzes. Dat betekent ook minder regels van bovenaf en meer zeggenschap voor inwoners zelf.

2.1 Samenlevingsgericht werken

Het CDA gelooft dat de samenleving centraal moet staan en niet de overheid. Dat vraagt van de gemeente een actieve houding om de samenleving krachtig en vitaal te maken. De gemeente is allereerst een ondersteuner van de initiatieven en voorkeuren van mensen. Het oude principe dat de gemeente er voor de inwoners is, en niet andersom, moet weer volop gelden. In een betrokken samenleving nemen mensen met elkaar initiatieven om problemen op te pakken. Zoals dat bijvoorbeeld gebeurt bij de dorpsplannen in Gaanderen en Wehl en in Doetinchem bij de Uitvoeringsagenda Binnenstad, de herinrichting van de Terborgseweg en de revitalisatie van De Veentjes. De inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en verenigingen zijn onmisbare partners op het gebied van leefbaarheid, economie, gezondheid, sport, natuur, welzijn, cultuur, jeugd en ouderen. Hun ideeën moeten concreet en op tijd verbonden worden met de gemeentelijke agenda.

- Het CDA wil het vanzelfsprekende partnerschap tussen gemeente, inwoners en ondernemers krachtig versterken.
- Verwachtingsmanagement is essentieel voor het slagen van samenwerkingsprojecten met inwoners. Daar horen concrete projectplannen bij, waaraan alle partijen zich committeren.
- Gemeenten maken deel uit van de sterk veranderende samenleving. Naast goed persoonlijk en telefonisch contact hoort ook op maat gesneden, persoonlijke online dienstverlening. Hierin willen we de komende jaren flinke stappen zetten.
- Het CDA hecht aan een goed vindbare en overzichtelijke werkwijze om zorgvuldig met klachten van inwoners om te gaan zoals een klachtencommissie en de lokale ombudsman.
- De gemeente Doetinchem stelt zich ten doel de meest inwonersvriendelijke gemeente van Nederland te worden.

2.2 Verenigingen en vrijwilligers

Verenigingsleven betekent veel voor de sociale banden van een gemeenschap. Daar leren jongeren dat sport en muziek leuk zijn, samen te spelen, om te gaan met teleurstellingen, de handen uit de mouwen te steken en respect voor gezag (trainer, scheidsrechter, dirigent). Ouderen bieden vaak hun kennis en ervaring aan bij verenigingen en maken zo deel uit van het grotere netwerk. Vrijwilligers, die zich met hart en ziel inzetten voor een ander, vormen een onmisbare schakel binnen de verenigingen, de buurten, de dorpen en de wijken. Daarom vinden wij het belangrijk dat vrijwilligers actief door de gemeente ondersteund worden. Verder is het belangrijk dat verenigingen de weg weten te vinden als zij het gevoel hebben dat de situatie van een van hun (jeugd)leden 'niet pluis' is. Het CDA wil het succesvolle Doetinchemse 'Meedoenarrangement' voortzetten. Dat stelt inwoners met een lager inkomen in staat om gratis te sporten, muzieklessen te volgen of aan andere activiteiten mee te doen. Elk mens verdient kansen!

- De gemeente faciliteert georganiseerd overleg met de sportverenigingen.
- Het CDA vindt dat verenigingsgebouwen vrijgesteld moeten worden van OZB.
- Indien nodig krijgen vrijwilligers kosteloos een verklaring omtrent gedrag .
- Om breedtesport, cultuur en muziek beter te ondersteunen wil het CDA elk actief lid meetellen voor de subsidie, ook leden die niet in Doetinchem wonen.
- Topsport heeft een sterke aantrekkingskracht op bedrijven, publiek en de breedtesport. De gemeente faciliteert de topsportontwikkeling voor wat betreft de maatschappelijke aspecten.

2.3 Bewegen voor leefbaarheid en welzijn

Naast cultuur is sport heel belangrijk. Als ontspanning en als voorwaarde voor een gezond leven. Maar sport heeft ook een andere functie: het brengt mensen samen en maakt mensen weerbaar. Sport speelt ook een belangrijke rol bij het overbrengen van waarden en vaardigheden die in het gewone leven onmisbaar zijn, zoals teambelang en respect voor de ander. Het CDA vindt het belangrijk dat inwoners bekend zijn met de veelheid van sportmogelijkheden, weten hoe gezond sport is en de bijdragen waarderen die sport levert aan samenleving, het welzijn van mensen en de leefbaarheid van buurten en dorpen. We zetten ook in op toegankelijke sportfaciliteiten, zoals open clubs en sportcoaches die zich richten op de behoeften van de buurt.

- Het CDA wil sport, cultuur en de Welzijnsagenda van de gemeente nog nadrukkelijker met elkaar verbinden. Waar mogelijk ook budgettair (bijvoorbeeld dagbesteding).
- De breedtesport moet een belangrijke rol vervullen bij de gezondheid van onze inwoners.
- Het CDA wil vrijwilligers en schoolbesturen ondersteunen door bij nieuwbouw of een verbouwing te zoeken naar bijvoorbeeld combinatiemogelijkheden van sportclubs (sportnetwerken) en combinaties tussen sport, cultuur, onderwijs en duurzaamheid. Zoals dit al gebeurt bij VVG'25 in Gaanderen en in Doetinchem bij DZC'68 en het Integraal Kindcentrum Noorderlicht.

Naast sport en bewegen is gezonde voeding een belangrijke pijler in de preventieve gezondheidszorg. De gemeente kan hier een bijdrage aan leveren door het promoten van gezonde (sport)kantines.

Sport kan verder breed onder de aandacht gebracht worden door het in te zetten bij citymarketing, werkgelegenheid en het bevorderen van de lokale economie. Doetinchem als speelstad voor het EK Vrouwenvoetbal in 2017 en de Achterhoek als trotse gastheer voor de Special Olympics 2018 zijn hiervan goede voorbeelden.

De positieve effecten van groen op onze gezondheid zijn bewezen. Mensen met een groene woonomgeving voelen zich gezonder. Spel-, sport- en ontmoetingsruimten dragen bij aan preventieve gezondheidszorg, sociale ontwikkeling van kinderen en jongeren en aan sociale ontmoeting in de buurt. We streven dan ook naar inrichting van de openbare ruimte die hieraan recht doet.

- Wij willen de groene openbare ruimte nog aantrekkelijker maken voor bewegen en ontmoeting. Het CDA wil dat de gemeente oplossingen ondersteunt die inwoners zelf bedenken om beter voor elkaar te kunnen zorgen. Zoals bijvoorbeeld het aanleggen van een jeu de boules baan, zodat mensen samen kunnen bewegen en elkaar ontmoeten.
- Het CDA wil dat het groen in de buurt afgestemd wordt op de behoefte van de inwoners. Willen bewoners hoogwaardiger groen in hun buurt dan vraagt de gemeente in ruil daarvoor een bijdrage aan het onderhoud van dit groen. Het is belangrijk dat de gemeente over het groenonderhoud tijdig in gesprek gaat met inwoners, juist ook bij eventuele bezuinigingen op straat- en wijkniveau.

2.4 Voldoende en betaalbare woningen

Voor mensen is wonen essentieel. Voor het CDA moet het woonbeleid gericht zijn op kwaliteit, duurzaamheid, flexibiliteit en maatwerk. Uitgaande van de bevolkingsprognoses zijn er op lange termijn minder woningen nodig dan er oorspronkelijk waren gepland. Daarover zijn regionaal afspraken gemaakt tussen gemeenten, woningcorporaties en de provincie. Deze respecteren wij maar zijn niet in beton gegoten. Eventuele nieuwe feiten en inzichten vragen om tijdige bijsturing. Leegstandspercentages moeten goed in de gaten worden gehouden, evenals de verhuisbewegingen binnen en tussen gemeenten. Behoud van waarde en kwaliteit van de woningen is een belangrijk speerpunt. Waar leegstand ontstaat wil het CDA de focus leggen op de kansen die leegstand biedt, of het nu gaat om herbestemmen of sloop.

We maken in Doetinchem de projecten af waar we mee begonnen zijn en spelen tegelijkertijd in op de woonwensen van onze inwoners. De kwaliteit van de leefomgeving is daarbij belangrijk.

- Bewustwordingscampagnes blijven nodig om particuliere eigenaren te stimuleren in hun woning te investeren. Financiële stimuleringsregelingen zoals de “Blijverslening” kunnen helpen om financiële drempels om te investeren in levensloopbestendigheid en duurzaamheid weg te nemen.
- Het CDA experimenteert graag met tijdelijke en nieuwe woonvormen als daar aantoonbaar behoefte aan is.
- Het CDA zet in op een actieve lobby richting Provincie en Rijk om mee te denken over en bij te dragen aan financieringsconstructies voor transformatie en sloop van particuliere woningen en leegstaand vastgoed.

3. Familie en gezin

Voor het CDA is elk gezin van waarde. Families vormen het startpunt van ons leven waar we, als het kan, in geborgenheid mogen opgroeien.

Door allerlei omstandigheden zien we meer samengestelde gezinnen. Het CDA vindt het mooi dat volwassen mensen op die manier verantwoordelijkheid nemen voor elkaars kinderen.

In veel gezinnen vervullen familieleden op de één of andere manier een belangrijke rol: opa's en oma's die oppassen op kleinkinderen, een tante die bijspringt, kinderen die (een deel van) de zorg voor hun ouders op zich nemen. De zorg zou ondenkbaar zijn zonder de inzet, liefde en aandacht van deze mantelzorgers. Wij hebben daar grote waardering voor en voelen het als een plicht om hun zorg te ondersteunen en te vergemakkelijken.

3.1 Gezinnen

In gezinnen en families worden waarden en normen overgedragen, leren we samenleven. In tijden van tegenslag is familie vaak de plek waar we bescherming en steun vinden. We vieren er de mooiste momenten van het leven en delen er ons leed. Families en gezinnen zijn van onschatbare waarde en verdienen erkenning en waardering.

Ouders moeten aangesproken worden als hun kinderen problemen veroorzaken, zij zijn eerstverantwoordelijk.

Helaas kunnen niet alle ouders bij elkaar blijven. Naast dat scheiden voor de ouders ingrijpend is, kunnen de gevolgen voor de kinderen dat ook zijn. Zeker voor de kinderen die een vechtscheiding meemaken. Het CDA komt op voor deze kinderen. Daarom is het belangrijk dat, als ouders besluiten uit elkaar te gaan, zij bij de gemeente terecht kunnen voor hulp en advies om een vechtscheiding te voorkomen.

Als jongeren hulp van buiten het gezin nodig hebben, moet dat snel en kundig gebeuren. Scholen, jeugdzorg en GGD moeten kennis, ervaring en zeggenschap delen: samenwerken dus. De gemeente moet in eerste instantie kunnen rekenen op de deskundigheid van maatschappelijke partners, als het nodig is moet de gemeente zelf initiatief nemen.

3.2 Pleegzorg

In het bijzonder noemen we de pleeggezinnen waar kwetsbare kinderen de kans krijgen om op adem te komen of zelfs een nieuw thuisvinden. Wij zien dat veel pleegouders moeite hebben om alle kosten van hun pleegkind te kunnen voldoen. De vergoeding die zij ontvangen is in veel gevallen ontoereikend. Er blijft vaak te weinig budget over voor goede begeleiding van het kind.

- Pleegouders moeten meer betrokken worden bij de ontwikkeling van beleid.
- Wij willen ten minste één keer per jaar specifieke aandacht voor pleeggezinnen. Bijvoorbeeld tijdens de jaarlijkse Week van de Pleegzorg.

3.3 Jeugd en jongeren

In de gemeente Doetinchem leveren jongeren haast ongemerkt een grote bijdrage aan de dynamiek in onze gemeente. Daar zijn tal van voorbeelden van: optredens via de muziekschool en in Amphion, de inbreng van de jeugd bij schutterijen in Gaanderen, Nieuw Wehl en Wehl, stages bij bedrijven en instellingen, vele sportactiviteiten en de jongerenactiviteiten in de Gruitpoort. Deze positieve bijdrage van de jeugd laat zien dat er meer mogelijk is. Ook hier kan de gemeente optreden als verbinder en regisseur. De gemeente moet attent zijn op de 'leefbaarheid' voor jongeren en voorzieningen op peil houden. De voor- en naschoolse opvang op wijkniveau is al een succes door inzet van de sportverenigingen.

3.4 Onderwijs

Goed onderwijs biedt kinderen en jongeren de kans om hun talenten te ontwikkelen en uit te groeien tot volwaardige en betrokken inwoners. De gemeente heeft scholen met goed onderwijs. De belangrijkste taak voor de gemeente is de huisvesting van scholen in een veilige omgeving. Het afnemend aantal jongeren in de toekomst betekent dat investeringen goed doordacht moeten worden.

Een belangrijke vraag ligt bij de afstemming van opleidingen op de lokale bedrijvigheid. Het CDA wil dat jongeren 'uit de eigen opleiding' zoveel mogelijk in de regio kunnen blijven. Daarvoor is een goede samenwerking tussen de scholen en de lokale en regionale bedrijven noodzakelijk. Omdat de Achterhoek een krachtige industrie- en bouwsector heeft, zijn goede technische opleidingen belangrijk voor de regio.

De gemeente bemoeit zich niet direct met de kwaliteit van het onderwijs, maar let wel op de raakvlakken met het jeugdbeleid. De school is vaak een van de eerste plekken waar een kind zo nodig aanklopt voor hulp. Het is belangrijk dat scholen de weg weten naar de jeugdhulp en dat scholen en jeugdinstanties zich samen verantwoordelijk voelen voor het welbevinden van het kind. Nog steeds groeien kinderen op in (relatieve) armoede. Dat is voor ons niet acceptabel. Kinderen moeten de kans krijgen zich te ontplooiën en volop mee te doen in de maatschappij.

- Doetinchem is dé onderwijsstad van de regio. De gemeente moet actief ondersteuning bieden om deze positie verder te verstevigen. Bijvoorbeeld bij de lobby voor het aanpassen van regels, waardoor het ook voor kleinere (maak)bedrijven mogelijk wordt om mbo-studenten met een ICT-opleiding een stageplek te bieden.
- Het CDA ondersteunt de ambitie van de Achterhoek om dé stage-, afstudeer- en traineeregio van Nederland te worden. Profilering met bijvoorbeeld 'SmartHub' en de slogan 'Toekomst in de Maak' wordt toegejuicht.
- Het CDA bepleit dat scholen waar mogelijk, onderwijs ook aan bieden in het Engels, Duits of Achterhoeks. Dit zal de arbeidskansen van de leerlingen vergroten.
- Het CDA stelt voor een heldere sociale kaart op te stellen zodat inwoners, scholen, sport en buurtcoaches elkaar nog beter weten te vinden.

3.5 Met maatschappelijke organisaties

Het CDA is dé partij van de samenleving. Als geen ander in staat om de balans te vinden tussen individuele verantwoordelijkheid en solidariteit. Inwoners, vrijwilligers, lokale ondernemers, verenigingen en geloofsgemeenschappen hebben waardevolle ideeën over de zorg voor elkaar.

Het is belangrijk bij de ontwikkeling van het welzijnsbeleid de kennis van kerkelijk werkers over bijvoorbeeld armoede, gezinsproblematiek en verslavingen. te betrekken. In kerken en in andere religieuze instellingen zoals moskeeën en andere geloofsgemeenschappen, leren jonge mensen belangrijke waarden als naastenliefde, tolerantie en respect. Wij vinden goed en regelmatig contact dan ook belangrijk.

4. Zorg voor elkaar

Het CDA streeft naar een samenleving waar mensen zoveel als mogelijk mee kunnen doen. Ongeacht geslacht, leeftijd, inkomen of eventuele beperkingen. De gemeente heeft de verantwoordelijkheid gekregen voor jeugd, (maatschappelijke) ondersteuning en arbeidsdeelname. Dankzij de inzet van en goede samenwerking met zorgpartners, het Buurtplein en Laborijn zijn de 'decentralisaties' goed geland. De buurtcoaches weten steeds beter wat er speelt in de wijken en de dorpen en kunnen er mee voor zorgen dat er adequaat gehandeld wordt. Het CDA ziet kansen dat inwoners de buurtcoach nog beter weten te vinden zodat de zorg voor elkaar steeds meer inhoud krijgt. De wijk- en dorpsraden kunnen met het wijkteam samenwerken om gericht aandacht te geven aan leefbaarheid. Het CDA zet in op een samenleving die een goede sociale verbondenheid kent met gebundelde inzet van vrijwilligers, mantelzorgers en professionals in een hecht netwerk dat werkt volgens het principe één gezin, één plan, één regisseur. Wij willen ervoor waken dat we in de gemeente allerlei nieuwe regels vastleggen die de maatschappelijke problemen niet écht oplossen.

4.1 Persoonlijke kracht en omzien naar elkaar

Het CDA gaat uit van de persoonlijke kracht en de waardigheid van mensen. Gestart wordt bij de vraag wat mensen kunnen en welke mogelijkheden zij zien. Als ondersteuning nodig is, wordt ook gekeken naar het eigen sociale netwerk en de financiële mogelijkheden van betrokkenen en wordt hulp dichtbij geregeld. Wie – ook met steun van de omgeving – niet zelfredzaam kan zijn, krijgt ondersteuning en/of passende zorg, zodat er aansluiting blijft bij de samenleving. In deze lijn is de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) in de gemeente Doetinchem voortvarend ingevoerd. Het CDA staat achter de gedachte van de WMO dat ondersteuning en hulp afgestemd moeten zijn op de persoon zelf. Het is een uitdaging voor organisaties om zich aan te passen aan de mogelijkheden van iemand die zorg vraagt. Dat vergt een eerlijke en directe dialoog.

De meeste mensen die zorg nodig hebben willen dit zo goed en lang mogelijk in hun eigen omgeving organiseren. Met het klimmen der jaren moeten goede, toegankelijke woningen en zorg aangeboden worden. Wij willen deze zorg dicht bij huis organiseren en versterken. Zodat mensen zo lang als mogelijk is regie over hun eigen leven kunnen houden. Innovatie en nieuwe medische inzichten kunnen daarbij helpen. Het in Doetinchem gevestigde regionale Slingeland Ziekenhuis kan hierbij een belangrijke aanjaagfunctie vervullen.

Mantelzorgers zijn de zachte kracht en tegelijkertijd de oersterke motor in de zorg voor ouderen, gehandicapten en chronisch zieken. De gemeente moet goed oog houden voor de draagkracht van mantelzorgers. De dagopvang moet op orde zijn, zodat mantelzorgers van tijd tot tijd even op adem kunnen komen.

Het CDA onderkent de hartenkreet van de Sociale Raad dat er een omslag van denken nodig is in het omgaan met mensen met alle mogelijke vormen van beperkingen. Bijvoorbeeld laaggeletterd, slechtziend, blind, doof, een lichamelijke of verstandelijke beperking of een psychische of psychiatrische aandoening. Daarom ondersteunt het CDA de uitwerking van het VN-verdrag dat regelt dat iedereen, met of zonder beperking, volwaardig kan deelnemen aan de samenleving.

Een dakloze heeft zijn toekomst in zijn gemeenschap verloren zien gaan; voor het CDA is

deelname aan de samenleving prioriteit nummer één. Daarom wil het CDA nog meer dan opvang, bescherming en beperking van overlast. Ook voor deze groep moet de kwaliteit van leven in onze gemeenschap centraal komen staan. Tegelijkertijd moet er nadrukkelijk ook oog zijn voor buurtbewoners van daklozen en andere moeilijk plaatsbare personen in onze maatschappij.

Eenzaamheid is een groot probleem in onze samenleving. Het komt in alle leeftijdscategorieën voor, maar vooral onze ouderen zijn een kwetsbare doelgroep. De zorg en aandacht voor ouderen is een verantwoordelijkheid van ons allemaal, van familie, burens, kennissen en verenigingen. Om eenzaamheid tegen te gaan willen wij inzetten op het versterken van bestaande maatschappelijke en sociale verbanden en ouderen stimuleren om zelf op zoek te gaan naar sociale contacten.

- Wij ondersteunen lokale en regionale initiatieven waarbij buurten, verenigingen, bedrijven, kerken en dergelijke met elkaar de alledaagse zorg voor ouderen en zieken in hun eigen omgeving organiseren.
- De gemeenten hebben er de afgelopen jaren extra taken bij gekregen op het terrein van (jeugd)zorg en werk, terwijl hierop fors bezuinigd is. Voor ons is het uitgangspunt: Rijksgeld voor de zorg gaat naar de zorg en doelstelling is om dit binnen het beschikbare budget te realiseren. Voor het CDA is het belangrijk dat zo veel mogelijk van de middelen terecht komen bij haar inwoners en niet in organisaties of overhead.
- Een inkomensstaffel voor eigen bijdragen vinden wij nodig, zodat mensen die net boven de minimumgrens zitten geen onevenredig hoge bijdragen betalen.
- Het CDA wil financiële tegemoetkoming van bijzondere kosten als gevolg van chronische ziekte of handicap voor mensen met een inkomen onder of op het minimuminkomen.
- Het CDA wil projecten ondersteunen die ouderen stimuleren om hun kennis en kunde over te brengen op de jongere generaties. De centra voor senioren in de dorpen en de stad zijn hiervoor een waardevolle uitvalsbasis.
- Het Mantelzorgcompliment moet meer bekendheid krijgen zodat alle mantelzorgers deze waardering krijgen.
- Wonen en zorg voor een gehandicapt kind of voor familie in de directe woonomgeving vindt het CDA gewenst. Daar hoort gemeentelijke medewerking bij, bijvoorbeeld in de vorm van vergunning-verstreking voor een mantelzorgwoning met een bepaalde duur .
- Voor dak- en thuislozen moet ingezet worden op werk en inkomen en een nieuwe rol in de samenleving.
- Bij 'beschermd wonen' moet kritisch gekeken worden naar mogelijkheden van ambulante hulpverlening. Niet in alle gevallen is deze goede besparingsmogelijkheid een verbetering van de persoonlijke situatie van de cliënt.
- Belangrijk is dat vrijwilligers en professionals tijdig (leren) signaleren wanneer eenzaamheid zorgwekkende vormen gaat aannemen. Op deze manier kan er tijdig informele ondersteuning of zo nodig professionele hulp in gang worden gezet.

4.2 Zorginstellingen

Zorginstellingen zijn voor het CDA belangrijke partners om onze inwoners de juiste hulp en ondersteuning op het goede moment te geven. Wij vertrouwen de zorgprofessional en vinden het onwenselijk dat de gemeente op zijn stoel gaat zitten. Het is belangrijk dat de gemeente hierbij een financieringsvorm hanteert die dit partnerschap ondersteunt.

- Veel jongeren dreigen ‘tussen de wal en het schip te vallen’ als ze 18 worden. Vaak gaan ze dan ‘over’ van de Jeugdwet naar bijvoorbeeld de Zorgverzekeringswet. Het CDA vindt het belangrijk dat de gemeente oog heeft voor deze situatie en er een gerichte aanpak voor ontwikkelt.
- Het CDA pleit voor experimenten met nieuwe financieringsvormen en aanbestedingen.

4.3 Preventie

Het welbevinden van mensen staat voor het CDA centraal. Daar zijn mensen in de eerste plaats zelf voor verantwoordelijk. Voor het CDA is dit essentieel. Preventie voorkomt dat mensen in (verdere) problemen komen, in een afhankelijke positie.

Het is een gegeven dat landelijk één op de tien huishoudens en één op de zeven jongeren kampt met risicovolle schulden. Preventie is terecht de kern van het armoedebeleid in de gemeente Doetinchem. Dit beleid wil het CDA voortzetten en zo voorkomen dat mensen verder afglijden. Door kwetsbare huishoudens op te sporen en te helpen als de problemen nog overzichtelijk zijn, wordt erger voorkomen.

Het CDA ziet elke vorm van verslaving als een aantasting van de levenskwaliteit. Het gaat ons daarbij niet alleen om drugs, maar ook om alcoholmisbruik en gokverslaving. Bij een verslaving lukt het mensen niet meer hun verantwoordelijkheid goed te dragen. Daarom moet de gemeente reguleren, controleren en handhaven.

- Het CDA pleit voor het geven van meer bekendheid aan het armoedebeleid, het vroegtijdig signaleren van kwetsbare huishoudens en het vereenvoudigen van de toegang.
- Op het gebied van preventie wil het CDA nadrukkelijk ook samenwerken met initiatieven uit de samenleving en zo besparen op de inzet van duurdere hulpverleners.
- Inkomensondersteuning, begeleiding naar werk, zorg en jeugdbeleid zijn gemeentelijke taken. De forse kortingen op de budgetten maken het des te meer noodzakelijk om nauw samen te werken met alle partijen in de samenleving en in te zetten op preventie.
- Het CDA pleit voor een krachtig preventie- en voorlichtingsbeleid op het gebied van roken, drugs-, alcohol- en gokverslaving.

4.4 Werk en participatie

Iedereen doet mee, mag zijn of haar talenten inzetten en daarvoor erkenning krijgen. Wie geen betaald werk verricht, kan op andere manieren een maatschappelijke bijdrage leveren. Alles is er op gericht om mensen werk te laten verrichten of andere zinvolle dagbesteding te hebben, zo nodig gelijktijdig met het oplossen van andere (zorg)problemen.

Het CDA stelt deelname aan de samenleving voorop en kiest voor een gemeentelijk participatiebeleid dat activerend is voor wie kan werken. Daarnaast kiezen we voor steun door middel van een goed armoedebelief voor wie niet meer kan deelnemen aan het arbeidsproces. Zodat er geen sociaal isolement ontstaat.

Voor hen die niet in staat zijn zelf voldoende inkomen te verwerven, is een beschermde, actieve plaats in de samenleving uiterst belangrijk. Goede voorbeelden daarvan zijn het Borghuis, de Elver Sjob, Tresoro, de Stadskamer en inzet bij andere maatschappelijke organisaties. Zo blijft actieve betrokkenheid bij de samenleving bestaan.

- Binnen de regels willen we zoeken naar meer flexibiliteit. Bijvoorbeeld: iemand die een werkervaringsplaats had, moet daarna weer opnieuw bijstand aanvragen. Van zulke rompslomp moeten we af.
- Het CDA wil dat werklozen die het zelfstandig ondernemerschap ambiëren worden gestimuleerd. Particuliere programma's kunnen daarbij helpen. Kosten die hiervoor gemaakt worden kunnen opgebracht worden uit het re-integratiebudget, of uit bespaarde uitkeringen. De gemeente moet ondernemers uitdagen hun kennis en ervaring beschikbaar te stellen om startende ondernemers bij te staan.

Het CDA wil voorkomen dat jongeren tussen wal en schip raken. Daarom is extra aandacht nodig voor beschermt werk en voor de aansluiting van jongeren op de arbeidsmarkt.

5. Eerlijke economie

Het CDA streeft naar een eerlijke economie. Een eerlijke economie betekent dat mensen moeten kunnen profiteren van een goed economisch klimaat en dat iedereen de kans krijgt om met zijn talenten een eerlijk inkomen te verwerven. Maar het betekent ook rekening houden met leefbaarheid en leefomgeving. Ondernemers gaan dan ook niet alleen voor eigen winst, maar werken waar dat kan samen met 'buren', onderwijsinstellingen en overheid. In een eerlijke economie houden we ook rekening met andere taken die mensen naast hun werk in het leven hebben, zoals vrijwilligerswerk, mantelzorg of andere zorgtaken.

Het CDA ziet dat veel mensen zich inzetten voor duurzame en verantwoorde economische ambities. Het CDA steunt deze ambities en wil dat de gemeente dit verder stimuleert. Het uitgangspunt is perspectief geven en grenzen stellen: bij rechten horen ook plichten. De afgelopen jaren is er in Doetinchem en de regio Achterhoek steeds meer sprake van vanzelfsprekend partnerschap tussen ondernemers, onderwijsorganisaties, overheid en inwoners. Economische ontwikkeling heeft daarbij prioriteit. Doetinchem en de Achterhoek zijn een ideale broedplaats voor innovatie en er liggen volop kansen voor ondernemende talenten.

De gemeente moet een rol nemen als het gaat om werkgelegenheid, scholen en opleiden richting de lokale arbeidsmarkt. Een goed draaiende lokale economie zorgt voor werkgelegenheid. Hierbij staat werk altijd in relatie tot wonen, scholen voor kinderen, een omgeving met goede voorzieningen en kansen voor de toekomst. De gemeente kan deze gebieden als geen ander verbinden.

Centrumgemeente Doetinchem vervult een voortrekkersrol in de regio Achterhoek. Samenwerken leidt tot grotere kansen voor de Achterhoek bij de provincie en het Rijk. Voorbeelden hiervan zijn onze prijswinnende schouwburg Amphion, de Oostelijke Randweg en de agenda Achterhoek 2020. Toerisme en recreatie doen onze regio goed. Het CDA blijft inzetten op verdere versterking van de stad om zodoende een aantrekkelijk centrum voor de Achterhoek te blijven.

- Het CDA wil zoveel mogelijk inspelen op de unieke kwaliteiten van de gemeente Doetinchem. Met betrokkenheid van haar inwoners en ondernemers is ontdekt dat Doetinchem 'De gastvrije hoofdstad van de Achterhoek' is. Het CDA ondersteunt dat gemengde ambassadeursgroepen van hieruit verder werken aan de profilering van Doetinchem.
- Het CDA pleit voor duidelijkheid omtrent de samenwerking van de gemeenten in de Achterhoek: Of met zijn allen vooruit of samenwerken op project niveau in wisselende verbanden. Gemeenteraden – en daarmee de inwoners van de gemeenten – moeten een daadwerkelijke stem hebben bij regionale samenwerking.
- Het CDA ondersteunt de ambitie van de regio om in te zetten op de kansen die 'Smart Industry' biedt. Daarnaast ziet het CDA kansen voor de regio om zich te profileren op 'Circulaire Economie'.
- Bereikbaarheid is de levensader voor een vitale economie in centrumgemeente Doetinchem en in de Achterhoek. Het CDA blijft zich lokaal, regionaal, provinciaal en landelijk inzetten voor dubbelspoor en snel internet voor alle inwoners en ondernemers.

- Doetinchem is dé onderwijsstad van de regio. Landelijk zien we ‘field lab’s’ ontstaan rond hogescholen en universiteiten. In onze regio zit de kracht juist in het MBO, waar we de samenwerking met het bedrijfsleven op vergelijkbare wijze willen inzetten.
- Het CDA ziet kansen om toerisme in en om Doetinchem verder te ontwikkelen aan de hand van ‘verhaallijnen’. Denk aan lijnen als ‘Achterhoek’, ‘Tweede Wereldoorlog’, ‘Achterhoekse genealogie’ en ‘Coulissenlandschap’.

5.1 Bedrijvigheid

Onze ondernemers bepalen de kracht van de economie. Een krachtige economie is van groot belang voor de werkgelegenheid. Ruimtelijk gezien ontstaat economische ontwikkeling met name daar waar vervoerslijnen (wegen, spoor, water) lopen en daar waar belangrijke vervoerslijnen elkaar kruisen. De gerevitaliseerde bedrijventerreinen en het A18 bedrijvenpark bieden in Doetinchem aantrekkelijke locaties voor groeiende en nieuwe bedrijven. Ook op andere manieren kan de gemeente het ondernemersklimaat positief beïnvloeden: door het verminderen en vereenvoudigen van regels, door procedures vlot te laten verlopen, door een goede communicatie en dienstverlening, door bouwprojecten aan te durven en haar rekeningen op tijd te voldoen. Een goed onderling begrip tussen gemeente en bedrijven blijft een CDA speerpunt.

Het CDA kiest vanuit zijn uitgangspunt van rentmeesterschap nadrukkelijk voor het stimuleren van sociaal ondernemerschap, waarbij de winst van het bedrijf bijdraagt aan kansen voor mensen en aan duurzaam produceren. Voor het CDA zijn familiebedrijven en MKB-bedrijven motoren voor de samenleving.

Gezien de belangen van een goed draaiende economie is er veel daarop gerichte ambitie in de Achterhoek. Het CDA ziet de volgende kansen:

- De Achterhoek kent een groot aantal MKB-bedrijven. Het Midden en Klein Bedrijf is de banenmotor van de economie. Het innovatievermogen van het MKB moet worden ondersteund.
- De bedrijventerreinen in de Achterhoek zijn van grote kwaliteit. De twee regionale bedrijventerreinen beschikken over passende vestigingsmilieus om toekomstige vraag optimaal te kunnen faciliteren.
- Het CDA bepleit dat de gemeente actief contact zoekt met Duitse bedrijven die de gemeente Doetinchem kunnen gebruiken als springplank voor het veroveren van de rest van de wereld.
- Het CDA is een groot voorstander van het bevorderen van de mogelijkheden om over de grens te werken. Ook binnen Euregionaal verband moet de gemeente zoveel mogelijk profiteren van de kennis, kunde en mogelijkheden van onze oosterburen.
- Gemeentelijke inkopen ziet het CDA het liefst zo lokaal mogelijk.

5.2 Stad en land

De afgelopen jaren is duidelijk herkenbaar gewerkt aan de verdere ontwikkeling van onze stad en de dorpen. Met als zichtbare resultaten onder andere de transformatie van de ring rond het Ei, de flaneersteiger, het stadsstrand en de ijskraam aan de Oude IJssel, en de woonwijk Iseldoks-Intermeco. De komende jaren zullen het project Iseldoks-Oude IJsseloevers, woningbouw in het Loo-kwartier en op de Saronix-lokatie worden gerealiseerd.

En de woonwijken Wehl-Heideslag, Vijverberg-Zuid en Wijnbergen zullen worden afgemaakt. Ook dankzij het project 'Aanvalsplan Binnenstad' heeft Doetinchem haar koers scherp in beeld. Het CDA ondersteunt van harte het interactieve proces binnen de werkgroepen die samen Gastvrij Doetinchem steeds aantrekkelijker maken voor langdurige bezoeken van inwoners en bezoekers.

Het vele groen, zichtbaar tot in de centra, is een grote kwaliteit van onze stad en onze dorpen. Met de uitbreiding van de Zumpe als verbinding tussen stad, randweg en bestaande natuur, wordt een fors aantal hectares toegevoegd aan het uitloopgebied van de stad. Verder ziet het CDA met genoegen dat inwoners zelf al steeds vaker met initiatieven komen om bijvoorbeeld nieuwe groen en speelprojecten mede te ontwikkelen en te onderhouden. 'Buur maakt natuur' en kinderboerderij Kokiezier aan de rand van De Huet, het GESCO-terrein in Gaanderen, 'De Tuut' in Nieuw-Wehl en natuurspeelpark Doetebol in de wijk Schöneveld zijn daarvan mooie voorbeelden.

Ons buitengebied is uniek in Nederland. Velen komen op vakantie om te genieten van ons Achterhoekse coulisselandschap. Door onze gemeente loopt de grens tussen het Achterhoekse landschap en de meer open structuren van de Liemers. Naast groen- en natuur- is ons buitengebied ook werklandschap. Boeren moeten zich kunnen bewegen in dit landschap. Zij zijn de belangrijkste hoeders van het buitengebied tegen de laagste kosten. Een gezonde agrarische sector voorziet ons niet alleen van voedsel, maar ook van een leefbaar en verzorgd platteland.

Agrarische bedrijven hebben het recht zich verder te ontwikkelen én omwonenden het recht op goed omgevingsbeleid. Dat moet in goede harmonie zijn, zodat we een vitaal, krachtig en leefbaar buitengebied houden. Door de versnelde afname van het aantal agrarische bedrijven ligt verpaupering van het buitengebied op de loer. De gemeente Doetinchem streeft naar innovatieve oplossingen die deze verpaupering kunnen tegengaan.

Het CDA blijft zich inzetten voor een volledig dekkend mobiel netwerk en snel internet. Samen vormen ze een basisvoorziening voor een innovatieve economie, voor de leefbaarheid en de veiligheid.

5.3 Milieu en Duurzaamheid

Het CDA vindt dat duurzame ontwikkelingen gebaseerd moeten zijn op een totale visie op mens en natuur. Er mag geen tegenstelling gecreëerd worden tussen milieuontwikkeling en menselijk welzijn. Deze visie zal mensen aanmoedigen om zelf initiatief te nemen wat betreft energieverbruik, afvalscheiding en aanschaf van producten. Het CDA staat achter ontwikkelingen die besparing van grondstoffen opleveren. Zoals het cradle-to-cradle principe, waarbij alle grondstoffen opnieuw gebruikt worden. Als gemeente geven we het goede voorbeeld door te kiezen voor multifunctioneel bouwen, door rekening te houden met de levenscyclus van wijken en door het verduurzamen van het gemeentelijk vastgoed. Voor het CDA is het een kwestie van gewoon aan de slag gaan. Beter 80% goed uitgevoerd, dan te lang doorpraten.

'De wereld mooier achterlaten dan dat we haar aantreffen'; goed rentmeesterschap is de kern van de CDA-visie op energietransitie. Het CDA is van oudsher de partij van het maatschappelijk initiatief en van het zo laag mogelijk in de samenleving leggen van verantwoordelijkheden. Ook op het gebied van energietransitie is lokaal maatwerk de sleutel.

- Het CDA pleit voor ‘Achterhoekse Duurzaamheid’: Nuchter, en gewoon doen!
- De gemeente moet het goede voorbeeld geven door duurzaamheid op te nemen in het aanbestedingsbeleid, groene energie in te kopen, zonnepanelen te plaatsen op gemeentelijk vastgoed en bijvoorbeeld planologische ruimte te bieden aan initiatieven van derden.
- Wij willen een Energiekansenkaart opstellen om inzicht te krijgen in de kansen die er zijn op het gebied van hernieuwbare en duurzame energiebronnen.
- Een lobby richting provincie moet ertoe leiden dat er extra inzet en financiële middelen komen om de doelstelling van een asbestvrij Doetinchem in 2024 te kunnen halen.
- Het CDA streeft ernaar om minder afhankelijk te worden van gas en over te schakelen op energiebronnen die duurzaam zijn. Liefst lokaal, zoals via AGEM. De gemeente heeft hierin een voorbeeldfunctie. Het betekent ook dat de strategische afhankelijkheid van Rusland en het Midden-Oosten vermindert en het is mede als signaal naar Groningen dat ook in de rest van Nederland met hen meegedacht wordt.

5.4 Ruimte geven en kansen benutten

Met de instrumenten van de nieuwe omgevingswet, die in de komende raadsperiode zal gaan gelden, kan de gemeenteraad zich richten op een toekomstvisie voor de gemeente die de balans vindt tussen optimale economische kansen, een kwalitatief hoogwaardige leefomgeving en maximaal draagvlak. Goede betrokkenheid van inwoners en ondernemers bij de omgevingsvisie is voor het CDA vanzelfsprekend.

Het CDA zet in op versterking van de landbouwstructuur en van de kwaliteiten van de groene ruimte. Verlies en versnippering van landbouwgrond moeten worden voorkomen. Aan natuurdoelen moet zo veel mogelijk samen met agrarische ondernemers worden gewerkt bij realisatie en onderhoud. Medewerking voor ruil of verkoop van betrokken eigenaren is nodig. Na zorgvuldige afweging moet voor bijvoorbeeld een herstructurering of gebiedsontwikkeling in het uiterste geval onteigening als een noodzakelijk instrument mogelijk zijn. Het Gelders plussenbeleid biedt de niet – grondgebonden veehouderij een beter perspectief. In ons ruimtelijk beleid willen we dit plussenbeleid opnemen.

5.5 Bereikbaarheid en mobiliteit

Bereikbaarheid van Doetinchem en van de Achterhoek - over de weg, met het openbaar vervoer én digitaal - is een eerste voorwaarde voor een leefbare en economisch vitale regio. Waar jong talent volop kansen heeft en bedrijven kunnen floreren. Omdat mensen over gemeentegrenzen heen bewegen moeten gemeenten de handen ineenslaan. Samenwerken maakt sterk en trekt investeerders aan. De spoorlijn Arnhem-Winterswijk is één van de drukste regionale spoorlijnen van Nederland, maar door het (grotendeels) enkelspoor kwetsbaar. Door te investeren in goede digitale en fysieke bereikbaarheid hoeven bedrijven, medewerkers en jongeren niet weg te trekken en blijft iedereen aangehaakt op een snel veranderende wereld. Door een betere bereikbaarheid is het aantrekkelijk voor bedrijven om zich in de regio te vestigen en voor jonge gezinnen en jongeren om hier te wonen. De reisafstand van huis naar werk is dan ook korter. Binnen en buiten de kernen is de veiligheid van de fietsers belangrijk.

- Verdubbeling Europaweg in Doetinchem, met veilige fietsverbindingen.

- Voor de wegenstructuur in het buitengebied is het vanwege de verkeersveiligheid voor alle weggebruikers belangrijk om rekening te houden met agrarisch verkeer.
- Verdubbeling spoorlijn Arnhem-Doetinchem. Daarbij pleit het CDA voor versoepeling van de aanlegkosten voor spoor in de Achterhoek, waar immers alleen 'lichte' passagierstreinen rijden, zodat de aanlegkosten van dubbelspoor tussen Didam en Doetinchem flink omlaag kunnen.
- Snel internet in de hele Achterhoek.
- Het CDA is een voorstander van het benutten van innovatieve kansen om leefbaarheid en sociale bereikbaarheid te verbeteren door het slim gebruikmaken van lokale (vervoers)data. De 'Slim Samenreizen'-app is hiervan een voorbeeld.
- Aanleg 2e fase N/A 18. Deze moet in samenspraak met de provincie snel op de investeringsagenda van het rijk. De 3O's (Onderwijs, Ondernemers, Overheid) zullen ook financieel moeten bijdragen.

Bereikbaarheid is per definitie gemeentegrensoverschrijdend en sociaal-economisch voor alle – niet alleen de direct aanliggende – gemeenten cruciaal. Daarom vindt het CDA het passend om de regio Achterhoek op dit thema concrete doorzettingsmacht te geven op basis van een gezamenlijke investeringsagenda.

5.6 Gezonde gemeentefinanciën en goede gemeentelijke bedrijfsvoering

Een eerlijke economie vraagt om solide overheidsfinanciën, lagere lasten en een eerlijk en overzichtelijk belastingstelsel. De gemeentelijke inkomsten zijn afkomstig van eigen inkomsten en uitkeringen van het Rijk. Uitgangspunten voor het financiële beleid van het CDA zijn: zorgvuldigheid, spaarzaamheid, transparantie en matige lokale lasten. Het CDA vindt dat gelden efficiënt besteed moeten worden aan voorzieningen voor de inwoners. Dit betekent onder meer een goed werkend ambtelijk apparaat, adequate bedrijfsvoering en een takenpakket dat rekening houdt met uitbesteding en privatisering waar dit voordelen biedt. Tot slot dient de gemeente te zorgen voor een structureel gezonde financiële positie, met voldoende reserves en toereikende solvabiliteit, zodat lasten niet naar toekomstige generaties worden geschoven.

- Het CDA wil het bestaande financiële beleid voortzetten. Dat betekent dat de gemeentelijke lasten relatief niet stijgen.
- De OZB mag alleen met een inflatiecorrectie stijgen, tenzij de extra opbrengsten voor een specifiek doel worden gebruikt, dus niet het sluitend maken van de begroting.
- De lastendruk voor onze inwoners moet verantwoord en inzichtelijk zijn: Onverklaarbare stijgingen zijn niet acceptabel.

Secretaris: Broer Adema
Lijsterbeslaan 66
7004GP Doetinchem
☎ 06-23949418

✉ broer.adema@cda-doetinchem.nl

🌐 www.cda-doetinchem.nl

🐦 @CDADoetinchem